

**Izvještaj sa prve sjednice Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o
slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske
(Podgorica, 1. april 2013. godine)**

Prva sjednica Crnogorsko-turske mješovite komisije održana je u Podgorici 1. aprila 2013. godine. Kopredsjedavajući Komisije sa crnogorske Strane bio je Goran Šćepanović, pomoćnik ministra ekonomije za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom, dok je kopredsjedavajući sa turske Strane bio Veysel Parlak, pomoćnik glavnog direktora za odnose sa EU u Ministarstvu ekonomije Republike Turske. Komisija za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, potpisanog 26. novembra 2008. godine u Istanbulu, formirana je na sjednici Vlade Crne Gore od 28. februara 2013. godine.

Prva sjednica Crnogorsko-turske mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini, održana je u cilju definisanja novih područja za razvoj i unapređenje trgovine između Crne Gore i Republike Turske, kao i jačanje postojećih bilateralnih ekonomskih odnosa.

Na sjednici Mješovite Komisije ključne teme bile su:

- **Prezentacija ekonomske situacije u Crnoj Gori i Republici Turskoj**
- **Razmjena informacija o bilateralnoj trgovinskoj razmjeni i ekonomskim odnosima sa Evropskom Unijom i trećim zemljama**
- **Usvajanje Pravilnika o radu Mješovite komisije**
- **Analiza Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske**
- **Ostalo**

Prva tema sjednice bila je posvećena prezentaciji ekonomske situacije u obje države, sa osvrtom na trgovinu i analizu trendova u cjelokupnim bilateralnim trgovinskim i ekonomskim odnosima dvije zemlje. Imajući u vidu da je implementacija Sporazuma o slobodnoj trgovini značajno doprinijela stabilnom i balansiranom razvoju trgovine, Strane su izrazile zadovoljstvo napretkom u razvoju međusobnih trgovinskih odnosa.

Takođe, na sjednici su razmijenjene informacije o odnosima obje zemlje sa EU i njihovom napretku u procesu evropskih integracija.

Strane su usvojile Pravilnik o radu Mješovite komisije, koji je ovom prilikom potpisan.

Na sjednici je istaknuto da iako je tokom prve tri godine funkcionisanja Sporazuma o slobodnoj trgovini došlo do značajnog razvoja trgovinskih odnosa, potrebno je uložiti dodatne napore u smislu definisanja dodatnih koncesija za poljoprivredne proizvode. Shodno tome, Strane su diskutovale o mogućnostima dodjele dodatnih koncesija za poljoprivredne proizvode, po principu reciprociteta. Crnogorska Strana je iznijela zahtjev za dodatnim koncesijama za mesne proizvode. S obzirom da je Crna Gora, osim Bugarske i Rumunije, prepoznata kao zemlja koja ima visok stepen rizika po pitanju mesnih proizvoda, turska Strana je prvobitno iznijela stav da Crna Gora mora riješiti pomenuto pitanje kako bi došlo do dalje liberalizacije poljoprivrednih proizvoda. Crnogorska strana se obavezala da dostavi turskoj Strani listu poljoprivrednih proizvoda za koje traži dodatne koncesije do 15. maja o.g., dok je Turska strana na samoj sjednici

priložila svoju listu zahtjeva za dodatnim koncesijama poljoprivrednih proizvoda, koji je priložen u Ankesu 7, Zapisnika.

Obje Strane su prepoznale zajednički interes u unapređenju saradnje u oblastima kao što su standardizacija, procjena usklađenosti i metrologija. U cilju povećanja robne razmjene i daljeg razvoja bilateralnih odnosa između dvije države, identifikovane su sljedeće oblasti kao fokus za dalju saradnju: proizvodnja maslina i maslinovog ulja, ribarstvo i akvakultura, stočarstvo.

Tokom sjednice turska Strana ukazala je na problem kompanije Toščelik Holding u vezi carinjenja vikendom i zamolila da se omogući pružanje te vrste usluge i van radnog vremena. Crnogorska strana je istakla da je u skladu sa crnogorskim zakonodavstvom, na osnovu pisanog zahtjeva, moguće sprovesti carinski postupak van radnog vremena i da će reagovati čim dobije pisani zahtjev od turske strane.

Nakon radnog dijela Mješovite komisije potpisan je Pravilnik o radu Mješovite komisije, kao i Zapisnik sa I sjednice Crnogorsko-turske mješovite komisije, koji su u prilogu.

Dogovoreno je da će se sljedeća sjednica Crnogorsko-turske mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske održati u Ankari 2014. godine, na dan koji će biti utvrđen putem diplomatskih kanala.

Ocjena sjednice:

Prva sjednica Crnogorsko-turske mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini je održana u skladu sa planiranom agendom i uz prisustvo svih relevantnih predstavnika obje zemlje. Rezultat sjednice predstavlja niz konkretnih predloga za saradnju i otklanjanje problema, koji su se izdvojili tokom implementacije Sporazuma o slobodnoj trgovini, a koji se odnose na prioritetne trgovinske oblasti između Crne Gore i Republike Turske.

ZAPISNIK

sa prvog sastanka Mješovite komisije za implementaciju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske

Prvi sastanak Mješovite komisije, formirane u skladu sa Sporazumom o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, održan je 1. aprila 2013. godine u Podgorici.

Sastanak Mješovite komisije održan je u skladu sa članom 29 Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske, koji je potpisan 26. novembra 2008. godine u Istanbulu.

Crnogorsku delegaciju predvodio je gđin. Goran Ščepanović, pomoćnik ministra za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom, Ministarstvo ekonomije. Delegaciju Republike Turske predvodio je gđin. Veysel Parlak, pomoćnik generalnog direktora za evropske poslove u Ministarstvu ekonomije. Lista obje delegacije u prilogu **(Aneks I i Aneks II)**.

Strane su usvojile Dnevni red kao u prilogu. **(Aneks III)**

Sastanak je održan u srdačnoj atmosferi odražavajući prijateljski odnos između dvije zemlje i njihovu želju za daljim razvojem ekonomskih odnosa na osnovu zajedničkih interesa. Za vrijeme sastanka diskutovano je, u skladu sa usvojenim dnevnim redom, o sljedećim temama:

I. Prezentacija ekonomske situacije u Crnoj Gori i Republici Turskoj

Objе strane iznijele su informacije o trenutnoj ekonomskoj situaciji i osnovnim makroekonomskim indikatorima u njihovim zemljama. Objе Strane dostavile su detaljne informacije kao u prilogu **(Aneks IV)**.

II. Razmjena informacija o bilateralnoj trgovinskoj razmjeni i ekonomskim odnosima sa Evropskom unijom i trećim zemljama

Uzimajući u obzir složenu strukturu i mogućnosti svojih ekonomija, naglašeno je da su ekonomski odnosi između dvije zemlje zaista napredovali u proteklim godinama, ali da takođe postoji potreba za daljim naporima u cilju povećanja i diverzifikacije bilateralne trgovinske razmjene, na međusobno uravnoteženim osnovama i međusobnim benefitima.

Crnogorska strana naglasila je da je, u skladu sa podacima Zavoda za statistiku (MONSTAT), u periodu od 2010. do 2012. godine, povećan ukupan iznos uvezenih, kao i izvezenih proizvoda. Crnogorska strana izjavila je da, u skladu sa podacima Zavoda za statistiku (MOSTAT), u periodu od 2010. do 2012. godine, crnogorski izvoz u Tursku iznosio je 4.9 miliona eura (2010), 11.2 miliona eura (2011) odnosno 11.7 miliona eura (2012), dok je crnogorski uvoz iz Turske iznosio 28.1 miliona eura (2010), 25.6 miliona eura (2011) odnosno 28.4 miliona eura (2012).

Turska strana izjavila je da, u skladu sa podacima Zavoda za statistiku (TURKSTAT), u periodu od 2010. do 2012. godine, izvoz u Crnu Goru iznosio je 20.8 miliona eura

(2010), 19.3 miliona eura (2011) odnosno 22.6 miliona eura (2012), dok je uvoz iz Crne Gore iznosio 4.6 miliona (2010), 10.5 miliona (2011) odnosno 13.9 miliona eura (2012).

Strane su istakle da od stupanja na snagu Sporazuma o slobodnoj trgovini, postoji stabilan i uravnotežen rast bilateralne trgovinske razmjene i trgovinski suficit, koji je trenutno u korist Turske, ali je naglašeno da se trgovinski suficit smanjuje ukazujući na povećanje crnogorskog izvoza u odnosu na turski izvoz u ovom periodu.

Dvije Strane su takođe razmijenile informacije o svojim odnosima sa Evropskom unijom (EU) i trećim zemljama. Crnogorska strana informisala je o odnosima sa Svjetskom Trgovinskom Organizacijom (STO) i da je Crna Gora 29. aprila 2012.godine, postala 154. članica Svjetske Trgovinske Organizacije.

Crnogorska strana izjavila je da su politička i ekonomska stabilnost, kredibilitet i demokratske vrijednosti Crne Gore ključni elementi stabilnog procesa integracija u evroatlanske strukture u proteklom godinama. Početkom pregovora za članstvo u EU u 2012. godini, napravljen je novi značajan korak u tom procesu. Takođe, Crnogorska strana je istakla da proces evro-atlanskih integracija, kao osnova političkog opredjeljenja zemlje, postaje ključni ekonomski okvir u kojem Crna Gora postiže svoje ciljeve na putu obnavljanja cjelokupnog ekonomskog rasta i razvoja zemlje. Detaljne informacije o crnogorskim odnosima sa EU date su u prilogu **(Aneks V)**.

Osim Sporazuma o slobodnoj trgovini sa Turskom i EU, Crna Gora primjenjuje Sporazum o slobodnoj trgovini sa Ruskom Federacijom, CEFTA 2006, EFTA zemljama i Ukrajinom.

Turska strana je takođe informisala o svojim Sporazumima o slobodnoj trgovini sa trećim zemljama.

III. Usvajanje Pravilnika o radu Mješovite komisije

Strane su usvojile Odluku br.1/2013 "Pravilnik o radu Mješovite komisije formirane u skladu sa Sporazumom o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske", kao u prilogu **(Aneks VI)**.

IV. Analiza Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske

Strane su se saglasile da, iako su prve tri godine Sporazuma slobodnoj trgovini doprinijele ekspanziji i diversifikaciji trgovinskih odnosa, je lista poljoprivrednih proizvoda koji se odnose na preferencijalni tretman veoma ograničena i da je potrebno ponovo razmotriti. U tom smislu, Strane su razgovarale o mogućnostima davanja dodatnih koncesija kada su u pitanju poljoprivredni proizvodi na recipročnoj osnovi. Turska strana je priložila preliminarlnu listu zahtjeva **(Aneks VII)**.

Crnogorska strana izrazila je zainteresovanost za dodatne koncesije za određene mesne proizvode i vino. Turska strana je izrazila suzdržanost u vezi dodjele preferencijalnog pristupa tržištu mesnih proizvoda i takođe informisala o problemima prilikom uvoza ovih proizvoda iz Crne Gore, imajući u vidu da je Crna Gora prepoznata kao zemlja sa viskim stepenom rizika kada su u pitanju mesni proizvodi, a sve u skladu sa OEI klasifikacijama. Kao odgovor na priloženu listu proizvoda, crnogorska strana se obavezala da pošalje preliminarnu listu poljoprivrednih proizvoda za koje zahtjeva

dodatne koncesije i reagovanje na tursku preliminarnu listu zahtjeva do 15. maja 2013. godine.

V. Ostalo

Strane su prepoznale svoj zajednički interes da unaprijede saradnju između dvije zemlje u oblasti standardizacije, procjene usaglašenosti i metrologije.

Crnogorska strana informisala je o problemima Uprave carina u vezi sa dobijanjem kopija faktura koje se odnose na provjeru vrijednosti robe. Turska strana izjavila je da će o tom problemu informisati Ministarstvo carine i trgovine.

Turska strana ukazala je na problem kompanije Toščelik Holding u vezi carinjenja vikendom i zamolila da se omogući pružanje te vrste usluge i van radnog vremena. Crnogorska strana je informisala da je u skladu sa crnogorskim zakonodavstvom, na osnovu pisanog zahtjeva, moguće sprovesti carinski postupak van radnog vremena.

Crnogorska strana iskazala je interesovanje za tehničkom saradnjom u oblasti poljoprivrede, kao što je proizvodnja maslinovog ulja, ribarstvo i akvakultura, i stočarstvo.

Strane su se saglasile da sljedeći sastanak Mješovite komisije bude održan u Ankari 2014. godine, a tačan datum biće određen diplomatskim putem.

Sačinjeno u Podgorici, 1. aprila 2013. godine u dva originala na engleskom jeziku, oba teksta su jednako autentična.

ZA VLADU CRNE GORE

ZA VLADU REPUBLIKE TURSKE

Goran Šćepanović

Veysel PARLAK

***Pomoćnik ministra za multilateralnu i
regionalnu trgovinsku saradnju i
ekonomske odnose sa inostranstvom
Ministarstvo ekonomije***

***Pomoćnik generalnog direktora za
evropske poslove
Ministarstvo ekonomije***

Spisak crnogorske delegacije:

- Goran Šćepanović, pomoćnik ministra za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom, Ministarstvo ekonomije, zamjenik kopredsjedavajućeg,
- Ivana Gardašević, šef odsjeka za ekonomske odnose sa inostranstvom, Ministarstvo ekonomije, sekretar Mješovite komisije,
- Danijela Stolica, pomoćnik ministra za poljoprivredu i ribarstvo, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja,
- Kristina Lapčević, šef odsjeka za ekonomske analize, savjetnik ministra, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja,
- Maja Simonović, Generalni direktorat za bilateralne poslove, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija,
- Aida Salagić, šef odsjeka za STO, Ministarstvo ekonomije,
- Maja Jakanović, savjetnik u Sektoru za industriju i preduzetništvo, Ministarstvo ekonomije,
- Miloš Jovanović, Sektor za međunarodnu saradnju, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Ana Vulić, savjetnik u Odsjeku za vrijednost, porijeklo robe i laboratoriju, Uprava Carina,
- Ljiljana Filipović, potpredsjednik Privredne komore Crne Gore,
- Lidija Rmuš, Sekretar Odbora udruženja poljoprivredne, prehrambene i duvanske industrije, Privredna Komora Crne Gore

Spisak turske delegacije

- Veyssel PARLAK, pomoćnik Generalnog Direktora, Direktorat za evropske poslove, Ministarstvo ekonomije, kopredsjedavajući,
- Ayşegül YERDEŞ, šef odsjeka, Direktorat za evropske poslove, Ministarstvo ekonomije,
- Murat ALBAYRAK, šef odsjeka, Direktorat za uvoz, Ministarstvo ekonomije,
- Şenol ACAR, ekspert, Ministarstvo prehrane, poljoprivrede i stočarstva,
- Ahmet Selçuk NALBAT, saradnik eksperta za spoljnu trgovinu, Direktorat za evropske poslove, Ministarstvo ekonomije,
- Sultan İskender, trgovinski savjetnik, Ambasada Republike Turske u Podgorici,
- Arnela Bučan, lokalni ekspert i prevodilac, Kancelarija trgovinskog savjetnika, Ambasada Republike Turske u Podgorici

Dnevni red sastanka Mješovite komisije

- Prezentacija ekonomske situacije u Crnoj Gori i Republici Turskoj
- Razmjena informacija o bilateralnoj trgovinskoj razmjeni i ekonomskim odnosima sa Evropskom Unijom i trećim zemljama
- Usvajanje Pravilnika o radu Mješovite komisije
- Analiza Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske
- Ostalo

Prezentacija glavnih makroekonomskih pokazatelja

Bez obzira na pad proizvodnje električne energije u 2011. godini, crnogorska ekonomija ostvarila je rast realnog BDP-a od 3,2 %, što predstavlja rezultat rasta proizvodnje u poljoprivredi, prerađivačkoj industriji, maloprodaji, turizmu i građevinarstvu. Potrošačka strana BDP-a ukazuje da je najveće učešće u rastu BDP vezano za potrošnju domaćinstva (3,3 %) i izvoz roba i usluga (4,6 %), dok je negativan doprinos izazvao pad bruto investicija (2,1 %) i smanjenje javne potrošnje (0,6 %).

U prvoj polovini 2012. godine crnogorska ekonomija ostvarila je pad BDP-a od 0.9%. Pad ekonomske aktivnosti više je bio izražen u prvom kvartalu, dok je u drugom kvartalu došlo do blagog oporavka kao rezultat rasta u poljoprivredi i prerađivačkoj industriji. Blagi oporavak crnogorske ekonomije započeo u drugom kvartalu, nastavljen je takođe i u trećem kvartalu. Zahvaljujući rastu u sektoru turizma, poljoprivrede i proizvodnji električne energije, crnogorska ekonomija ostvarila je rast od 1.5-2% u trećem kvartalu. Preliminarni rezultati za prva tri kvartala pokazuju da je crnogorska ekonomija nadoknadila negativne trendove iz prvog kvartala. Iako pokazatelji za četvrti kvartal nisu dostupni, moguće je izvršiti približnu procjenu kretanja BDP-a do kraja 2012. godine. U cilju postizanja projektovane godišnje stope rasta BDP-a od 0,5 %, realni rast u četvrtom kvartalu bi trebalo da bude oko 2 % na godišnjem nivou.

Uticaj ekonomske krize u Euro zoni i turbulentna kretanja na globalnoj ekonomskoj sceni imali su značajan uticaj na cijene proizvoda i usluga. Najznačajniji faktori koji su imali uticaj na inflaciju u Crnoj Gori u 2012. godini su:

- povećanje cijene električne energije (6,1 % u januaru, 3,1 % u julu, a 6,5 % u avgustu)
- povećanje cijena goriva, kao posljedica promjene cijene nafte na svjetskom tržištu
- povećanje poreza i akciza.

Godišnja stopa inflacije, mjerena indeksom potrošačkih cijena, imala je trend rasta u 2012. godini. U januaru je iznosila 3,1 %, a u oktobru 5,2 %.

U 2012. godini, zabilježen je pozitivan trend priliva SDI. Preliminarni podaci za 2012. godinu pokazuju da je neto iznos stranih direktnih investicija bio 453,6 miliona EUR, odnosno 16,6 % više nego u 2011 godini. U 2012. godini, očigledna je tendencija rasta priliva SDI u formi povećanih ulaganja u sektoru nekretnina (22,7 %), interkompanijskog duga (22,2 %), kao i investicije u preduzeća i banke (34,9 %), u odnosu na 2011 godinu. Ukupan priliv stranih direktnih investicija u posmatranom periodu iznosio je 633,3 miliona eura, a takođe je zabilježen odliv od 179,6 miliona eura. U ovom periodu, priliv stranih direktnih investicija koje se odnose na vlasnička ulaganja iznosio je 439 miliona

eura, što predstavlja 69,3 % od ukupnog priliva u posmatranom periodu. U strukturi učešća u kapitalu, ulaganja u nekretnine iznosila su 226,2 miliona eura, dok je priliv po osnovu ulaganja u preduzeća i banke iznosio 212,7 miliona eura. Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 162,1 miliona eura.

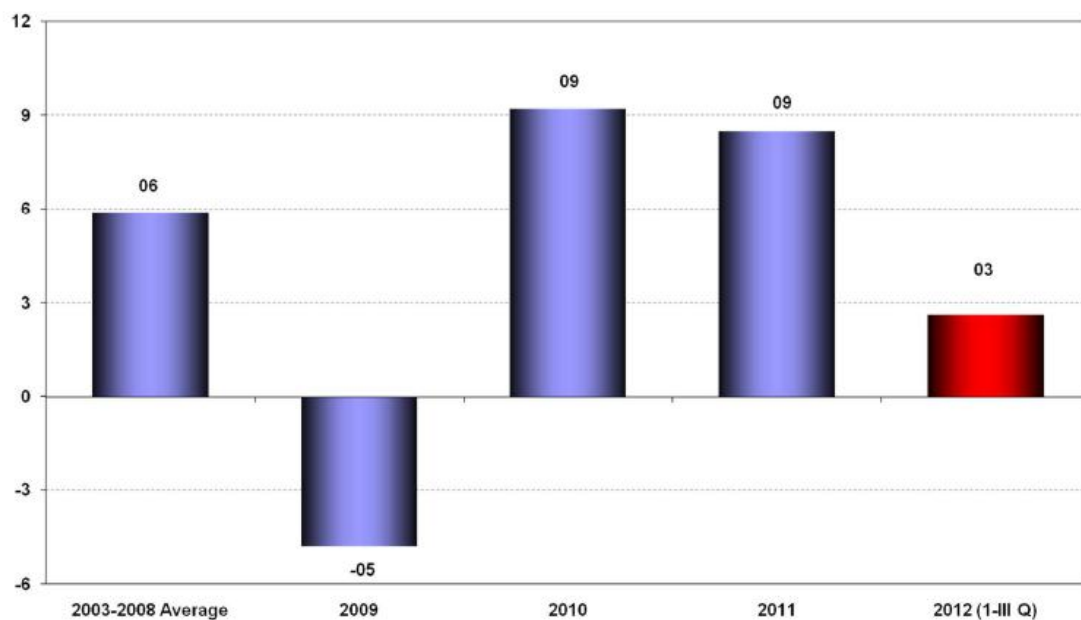
Crnogorska strana je informisala je tursku stranu da, je prema podacima Zavoda za statistiku Crne Gore (MONSTAT), ukupna spoljno-trgovinska razmjena između Crne Gore i Republike Turske u 2012. godini iznosila je 40.111.403 €, 36.882.516 € u 2011. i 33.146.129 € u 2010. Izvoz iz Crne Gore u Tursku iznosio je 11.701.734 € u 2012. , 11.229.233 € u 2011. i 4.996.429 € u 2010. Uvoz iz Turske u Crnu Goru iznosio je 28.409.669 € u 2012. , 25.653.283 € u 2011. i 28.149.700 € u 2010.

Proizvodi koji su se najviše uvozili iz Turske u Crnu Goru u 2012. godini su: plastika, električne mašine, vozila (osim željezničkih i drumskih vozila), odjeća, nameštaj. Značajan pad uvoza u navedenom periodu zabilježen je za neke proizvode, kao što su: povrće, različite vrste hrane, mineralnih ulja, mliječni proizvodi, duvan itd.

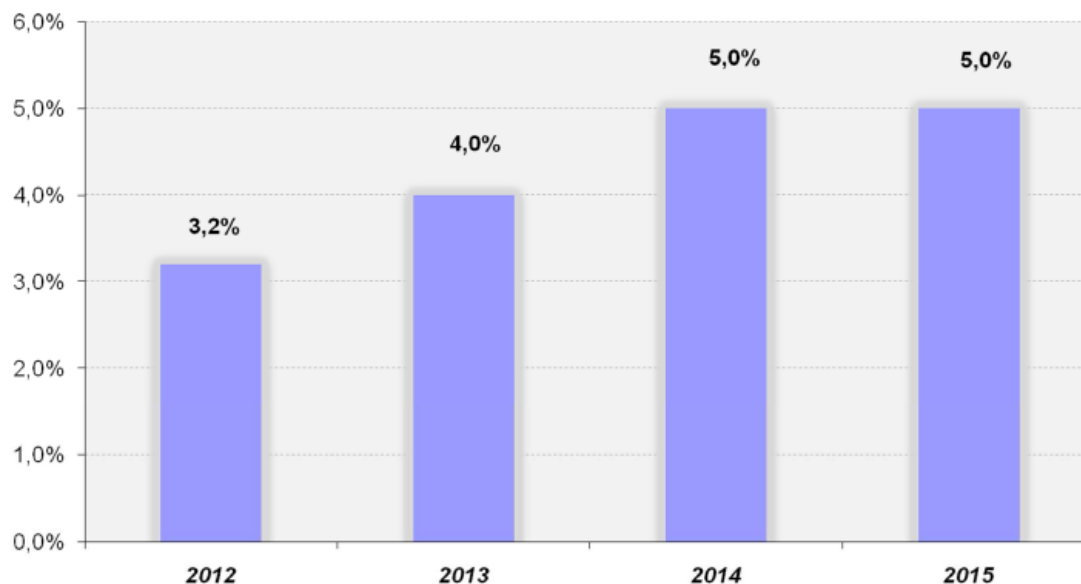
Zabilježen je značajan rast uvoza nekih proizvoda u navedenom periodu , kao što su: riba, kafa, čaj, kozmetički proizvodi, proizvodi od plastike, drvo, knjige, keramički proizvodi, itd. Sa druge strane, proizvodi koji su se najviše izvozili iz Crne Gore u Republiku Tursku u periodu 2010. - 2012. godine su: gvožđe, čelik, drvo, nameštaj, električne mašine i plastični proizvodi.

PRESJEK EKONOMSKE SITUACIJE U REPUBLICI TURSKOJ

Stopa rasta BDP-a(%)

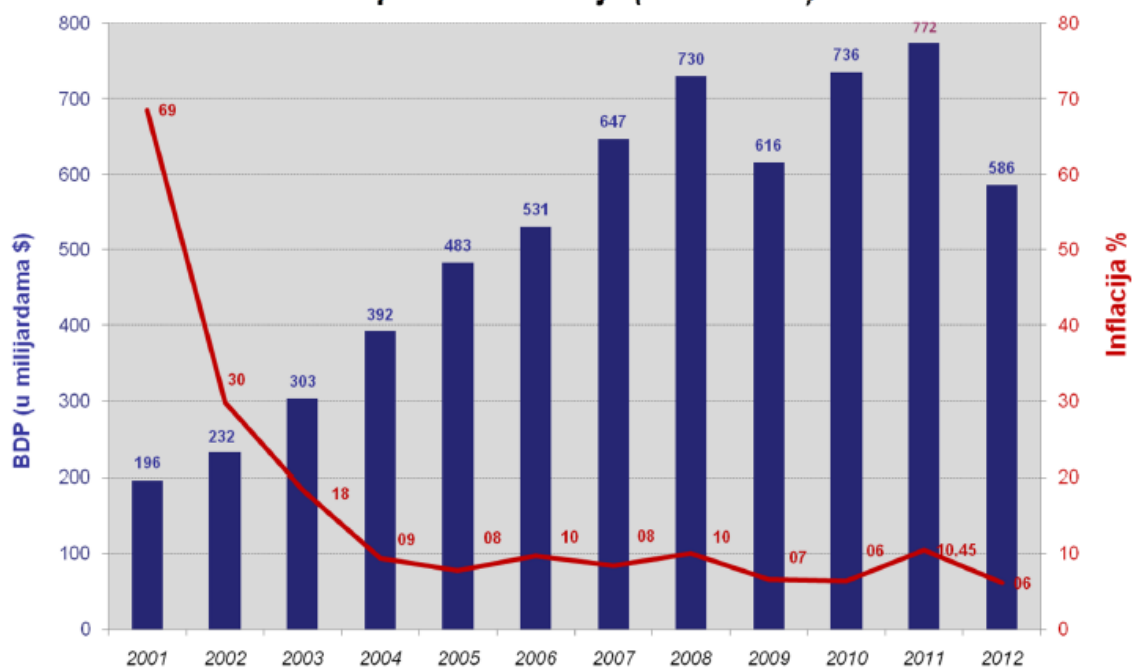

Projekcije stope rasta BDP-a (%)

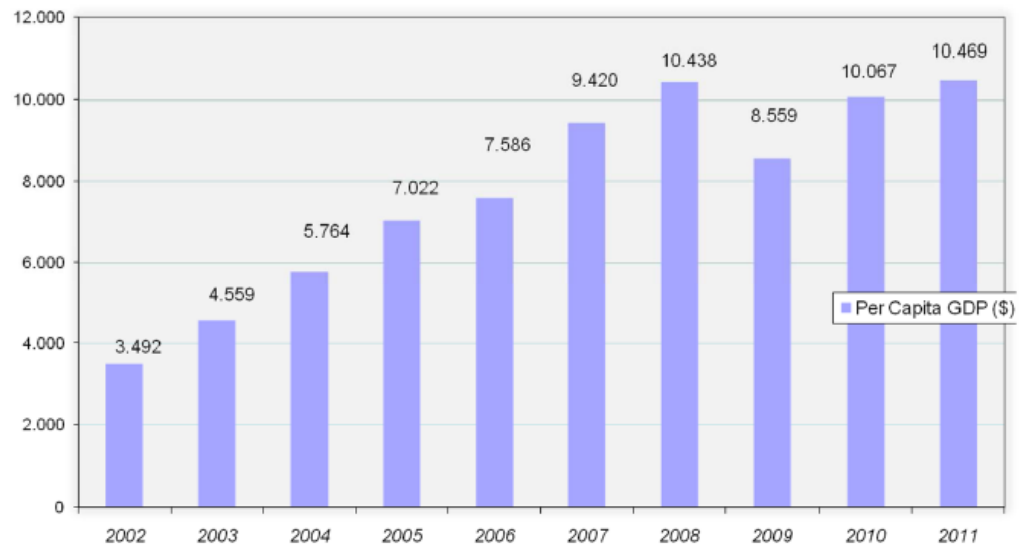

Turska ekonomija

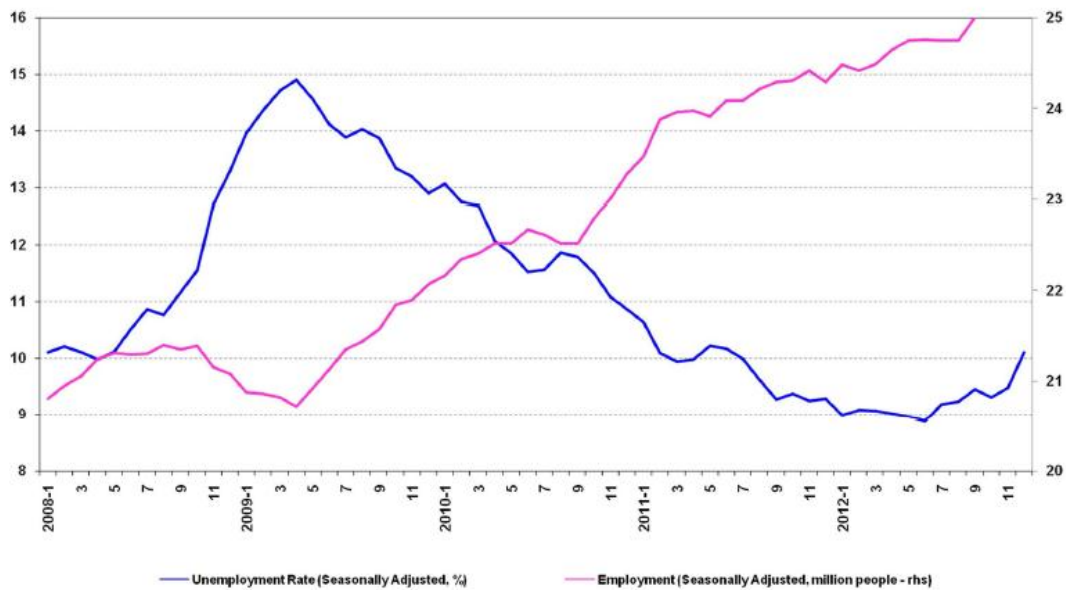
Stopa BDP i inflacija (2001-2012)

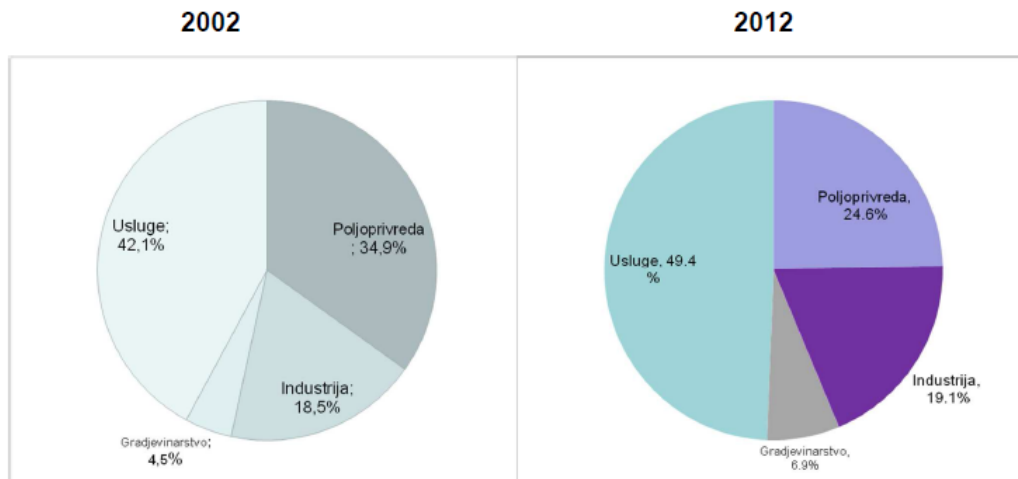
BDP Per Capita (US Dolari)

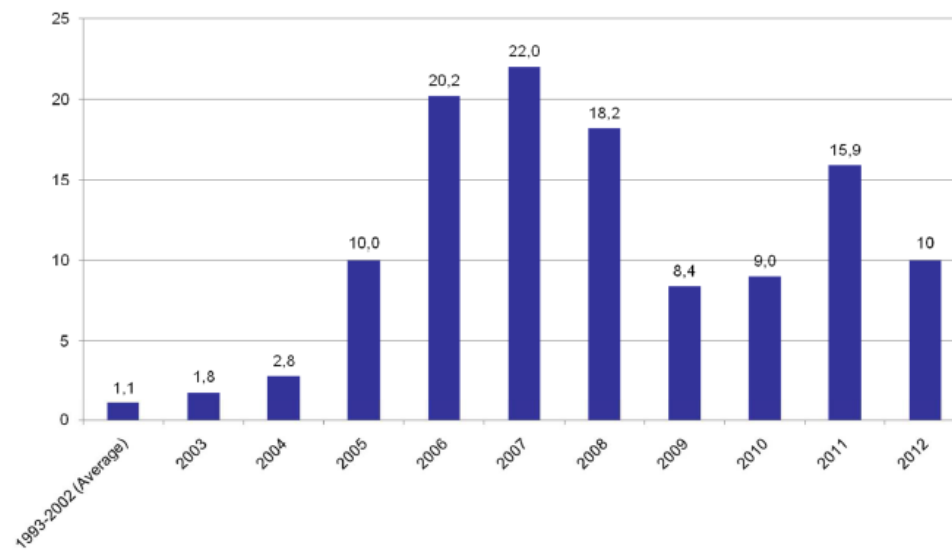
Indikatori tržišta rada

Podjela zaposlenosti po ekonomskim aktivnostima (%)

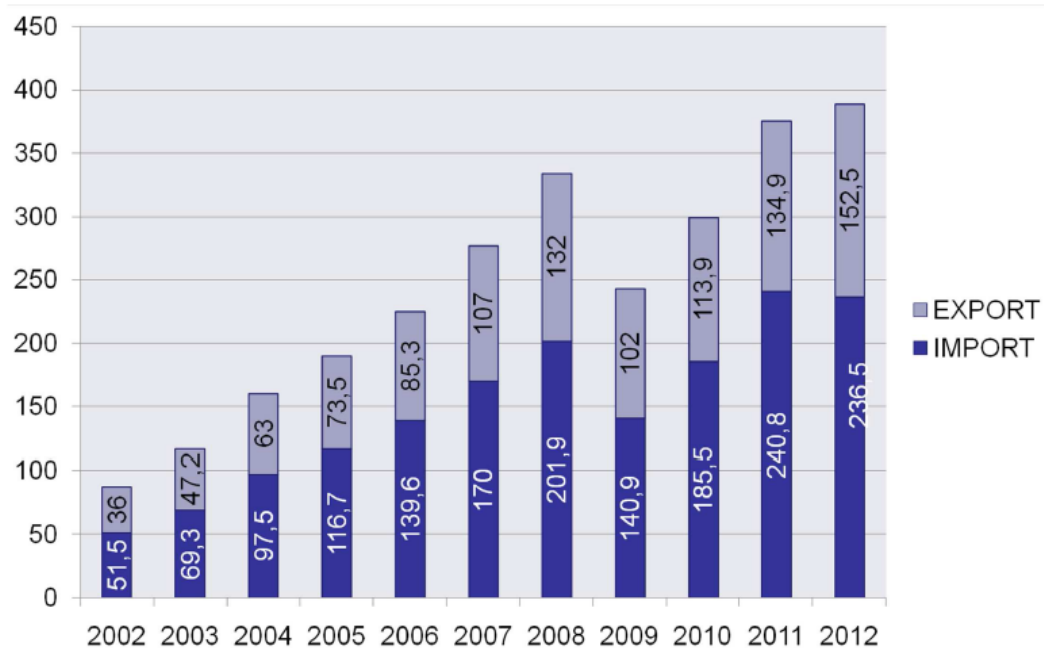

Priliv direktnih stranih investicija (u milijadama US Dolara)

Spoljno trgovinska razmjena Turske

(2002-2012, u milijardama US Dolara)

Top 10 zemalja u spoljno trgovinskoj razmjeni Turske (2012)

IZVOZ

Zemlja	Vrijednost milijardi \$	Proce nat
EU	59,236	38,8 %
IRAK	10,830	7,1%
IRAN	9,923	6,5%
U.A.E	8,177	5,4%
RUS.FED	6,683	4,4%
S.A.D	5,615	3,7%
EGIPAT	3,682	2,4%
S. ARABIJA	3,679	2,4%
KINA	2,833	1,9%
AZERBEIJĐAN	2,587	1,7%
Ukupno sa liste	113,245	74,3 %
UKUPAN IZVOZ	152,561	100%

*Sot

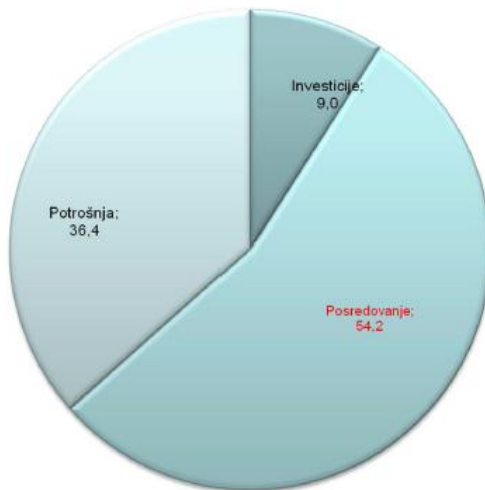
UVOZ

Zemlja	Vrijednost milijardi \$	Proce nat
EU	87,820	37,1%
RUS.FED	26,620	11,3%
KINA	21,295	9,0%
S.A.D	14,131	6 %
IRAN	11,964	5,1%
INDIJA	5,843	2,5%
J.KOREA	5,660	2,4%
UKRAJINA	4,393	1,9%
JAPAN	3,601	1,5%
U.A.E	3,597	1,5%
Ukupno sa liste	184,924	78,3%
UKUPAN UVOZ	236,537	100%

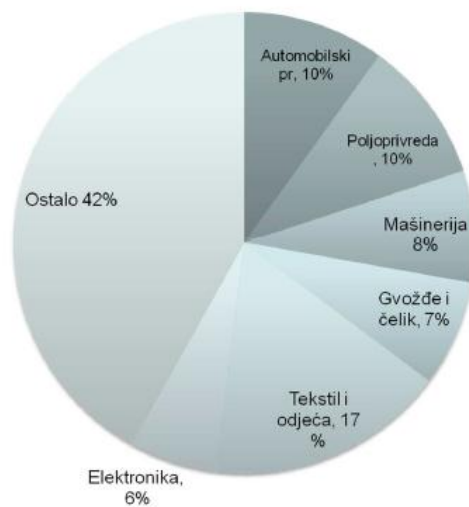
10
10

Izvoz Turske (2012)

Sektorska kompozicija

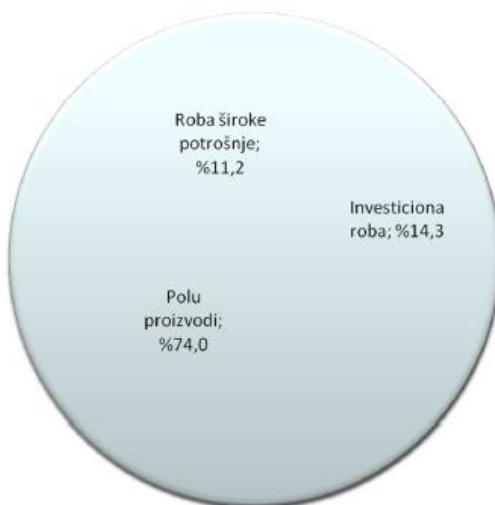

Glavni proizvodi

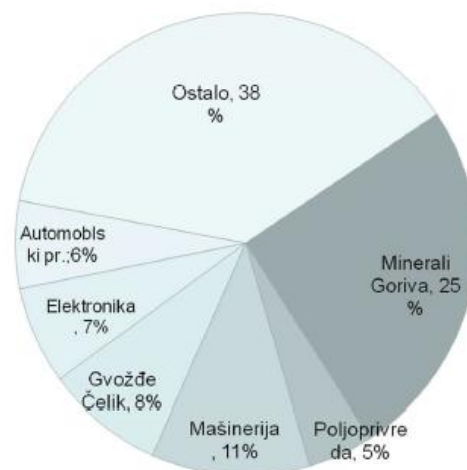

Uvoz Turske (2012)

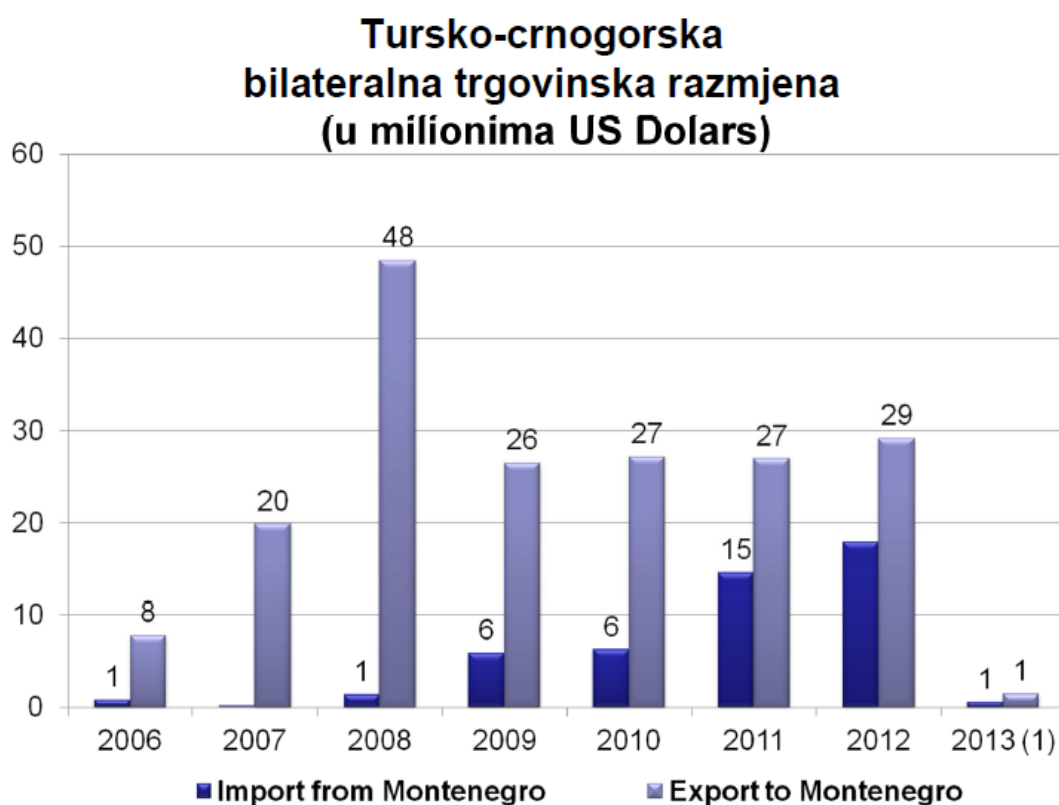
Sektorska kompozicija

Glavni proizvodi

TURSKO- CRNOGORSKA BILATERALNA TRGOVINA

Glavni turski proizvodi koji se izvoze u Crnu Goru (2010-2012)

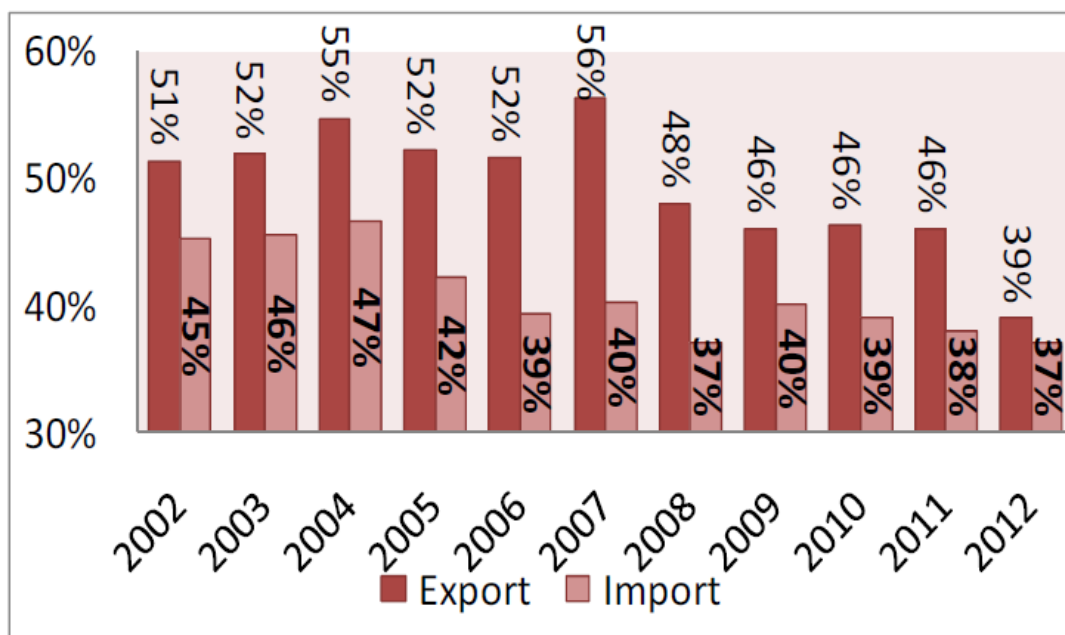
Tarifni broj	NAIMENOVANJE	2010	2011	2012
3925	Građevinski proizvodi od plastičnih masa,ostali	599.157	674.247	1.603.716
8703	Automobili (uključujući karavane)	1.969.327	2.725.191	1.515.540
8528	Televizijski prijemnici (uključujući video monitore i video projektore)	590.429	860.733	1.227.118
8418	Frizideri, zamrzivači, itd	668.989	941.785	1.156.799
0805	Agrumi, svježi ili suvi	780.528	963.716	1.062.140
3917	Cijevi, crijeva i pribor za njih	211.899	62.434	931.055
2607	Rude olova i koncentрати	267.105	1.654.434	879.793
8516	Električni protočni grijači vode, električni uređaji za grijanje tla, aparati za sušenje kose	449.239	526.575	778.141
9403	Ostali namještaj i njegovi djelovi	343.436	348.070	706.247
7202	Ferolegure			679.363
UKUPNO SA LISTE		5.880.109	8.757.185	10.539.912
UKUPNO		27.179.127	26.966.452	29.147.025

Glavni proizvodi koje Turska uvozi iz Crne Gore (2010-2012)

Tarifni broj	NAIMENOVANJE	2010	2011	2012
7204	Otpaci i ostaci od gvožđa ili čelika, otpadni ignoti, slabovi i dr.od gvožđa i čelika , za pretapanje	5.069.251	13.576.077	17.210.961
4102	Sirove ovčje ili jagnjeće kože	180.437	456.227	371.686
7228	Šipke i profili, od ostalih legiranih čelika, šuplji čelik za bušaće šiške od legiranih ili nelegiranih čelika	307.190	179.268	151.119
7211	Pljosnati valjani proizvodi od gvožđa ili nelegiranog čelika, širine manje od 600mm, neplatirani i neprevučeni		17.324	88.344
8445	Mašine za pripremanje tekstilnih vlakana, za pređenje,dubliranje ili končanje			44.716
8708	Djelovi i pribor za motorna vozila	581		18.975
7222	Šipke i profili od nerđajućeg čelika	217.403		16.737
4407	Drvo obrađeno po dužini rezanjem, glodanjem ili sječenjem ili ljuštenjem			11.910
3204	Sintetički organski materije za bojenje			9.485
8413	Pumpe za tečnosti, elevatori tečnosti		3.970	5.572
UKUPNO SA LISTE		5.774.862	14.232.866	17.929.505
UKUPNO		6.213.975	14.587.928	17.935.753

ODNOSI TURSKE I EU

Udio EU u spoljno trgovinskoj razmjeni Turske

Odnosi Turske i EU

Proces pridruživanja EU trajao je 48 godina

- 1963: potpisan je Sporazum o pridruživanju
- 1996: osnovana je Carinska Unija
- 3 Oktobar 2005 : započet je pristupni pregovarački proces
- 20 Oktobar 2005 : započet je proces skrininga
- Oktobar 2006 : zaključen je proces skrininga za 33 poglavlja.
- Trenutni pregovori za jedno poglavlje (Nauka i Istraživanje) su privremeno zatvoreni, a odvijaju se pregovori za 12 poglavlja.
("Preduzetništvo i industrijska politika", "Finansijska kontrola", "Statistika", "Zaštita potrošača i zdravlja", "Trans-Euro Mreže", "Privredno pravo", "Pravo intelektualne svojine", "Slobodno kretanje kapitala", "Informaciono društvo i mediji", "Životna sredina", "Prehrambena, Veterinarska i Fitosanitarna Politika" "Oporezivanje")

Sporazumi o slobodnoj trgovini Turske

Sporazumi koji su na snazi:

1. EFTA	10. Egipat
2. Izrael	11. Albanija
3. Makedonija	12. Jermenija
4. Hrvatska	13. Crna Gora
5. Bosna and Hercegovina	14. Srbija
6. Palestina	15. Čoče
7. Tunis	16. Jordan
8. Maroko	17. Liban *
9. Sirija	18. Mauricijus *
10. Rep. Korea*	

(*) u procesu ratifikacije

Sporazumi o slobodnoj trgovini Turske

U procesu pregovaranja

1. Malezija
2. Kolumbija
3. Ekvador
4. Kamerun
5. Gana
6. Dem Rep Kongo
7. Ukrajina
8. Libija
9. Zalivske zemlje
10. Sejšeli
11. MERCOSUR
12. Farska ostrva
13. Moldavija
14. Kosovo

Planirani procesi pregovaranja

1. Alžir
2. Južna Afrika
3. ASEAN zemlje
4. Centralna Amerika
5. Meksiko
6. Indija
7. ACP zemlje
8. Peru
9. Indonezija
10. Kanada
11. Vijetnam
12. Japan

Odnosi između Crne Gore i Evropske unije

Crnogorska strana je informisala da je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom potpisan 15. oktobra 2007. godine. Sadrži deset Poglavlja, sedam Aneksa i osam Protokola, koji se odnose na potpunu liberalizaciju tržišta za industrijske proizvode i visoki stepen liberalizacije tržišta za poljoprivredne proizvode.

Nakon stupanja na snagu Sporazuma, formirane su stalne organizacione strukture između Crne Gore i Evropske unije:

- Savjet za stabilizaciju i pridruživanje, koji čine predstavnici Vlade Crne Gore i visoki zvaničnici Evropske komisije i Evropskog savjeta
- Odbor za stabilizaciju i pridruživanje
- Sedam podKomisijaa, i
- Skupštinski odbor za stabilizaciju i pridruživanje

Crnogorska strana informisala je da Crna Gora i Evropska komisija trenutno pregovaraju o izmjenama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, s obzirom na predstojeće pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji. Naime, Republika Hrvatska će postati članica Evropske unije 1. jula 2013. godine, i u skladu sa Sporazumom, neophodno je sprovesti konsultacije, posebno u slučaju pristupa treće zemlje Evropskoj uniji, kako bi se osigurali zajednički interesi Zajednice i Crne Gore navedeni u Sporazumu.

Takođe, Republika Hrvatska je obavezna da prekine članstvo u CEFTA 2006, koje je bilo osnova trgovinskih odnosa između Crne Gore i Hrvatske. Važno je napomenuti da su samo poljoprivredni proizvodi predmet pregovora, s obzirom da je tržište za industrijske proizvode u potpunosti liberalizovano.

Crnogorska strana je takođe naglasila da je Crna Gora započela pristupne pregovore sa Evropskom unijom 29. juna 2012. godine. Od septembra 2012. godine održani su eksplanatorni i bilateralni skrininzi za skoro sva poglavlja. Takođe, u pomenutom periodu otvoreno je i privremeno zatvoreno Poglavlje 25 - Nauka i istraživanje. Evropska unija je pozitivno ocijenila napredak u oblasti nauke i istraživanja i smatra da u ovoj fazi nisu neophodni dalji pregovori.

Crnogorska strana prezentirala je podatke o trgovinskoj razmjeni između Crne Gore i zemalja Evropske unije.

Evropska unija je jedan od najznačajnijih uvoznih partnera Crne Gore. U skladu sa preliminarnim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore (MONSTAT), vrijednost ukupno ostvarenog prometa robe između Crne Gore i Evropske unije iznosio je 805 miliona eura, odnosno 36.8% ostvarenog prometa robe u Crnoj Gori za 2012. godinu. Izvoz u zemlje EU 27 iznosio je 105.46 mil. €, dok je uvoz iznosio 699.29 mil. €. Udio izvoza u EU 27 u ukupnom izvozu Crne Gore iznosio je 28.7%, dok je udio uvoza iz EU zemalja u ukupnom uvozu Crne Gore iznosio 38.4%.

ODLUKA BR. 1/2013

Mješovite komisije formirane na osnovu Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske o Pravilniku o radu Mješovite komisije

Imajući u vidu odredbe člana 29 stava 4 Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Republike Turske (u daljem tekstu "Strane"), Mješovita komisija (u daljem tekstu "Komisija") ovim;

je odlučila da usvoji sljedeći Pravilnik o radu:

Član 1
Predsjedavanje

Predstavnici Strana će predsjedavati Komisijom naizmjenično na periode od 12 mjeseci.

Prvi period počinje datumom prvog sastanka Komisije i završava se 31. decembra iste godine.

Član 2
Sastanci

Komisija će biti sazivana na odgovarajućem nivou najmanje jednom godišnje, naizmjenično u svakoj državi Strana. Sastanci Komisije biće održavani na teritoriji Strane koja predsjedava Komisijom u određenom trenutku, osim ako Strane nisu dogovorile drugačije.

Kada okolnosti zahtijevaju, Strane mogu na zahtjev održati vanredni sastanak Komisije. Zahtjev za održavanjem vanrednog sastanka Komisije će biti dostavljen u pisanoj formi drugoj Strani. Vanredni sastanak Komisije će biti održan na teritoriji Strane koja je zahtijevala u najkraćem mogućem roku.

Član 3
Delegacije

Komisija će se sastojati od predstavnika Strana. Prije svakog sastanka, predsjedavajući će informisati o namjeravanom sastavu delegacija svake Strane.

Član 4
Sekretarijat

Ministarstvo ekonomije Crne Gore i Ministarstvo ekonomije Republike Turske će zajedno djelovati kao sekretarijati Komisije.

Sva komunikacija prema i od predsjedavajućeg Komisije, u okvirima Pravilnika o radu, će biti proslijeđena sekretarijatima Komisije.

Član 5

Javnost

Ukoliko drugačije nije odlučeno, sastanci Komisije neće biti dostupni za javnost.

Član 6

Dnevni red sastanka

Kancelarija strane predsjedavajućeg Komisije će pripremiti preliminarni dnevni red. Dnevni red će biti proslijeđen drugoj Strani najkasnije 15 dana prije početka sastanka.

Komisija može zatražiti prisustvo eksperata u cilju pružanja informacijama o određenim temama.

Dnevni red će biti usvojen od strane Komisije na početku svakog sastanka. Ukoliko su Strane saglasne, tačke koje nisu dio preliminarne dnevnog reda mogu biti uvrštene u dnevni red.

Predsjedavajući može, u dogovoru sa dvije Strane, skratiti period predviđen u prvom stavu uzimajući u obzir zahtjeve određenog slučaja.

Član 7

Radni jezik

Radni jezik Komisije će biti engleski.

Član 8

Zapisnik

Nacrt zapisnika svakog sastanka biće pripremljen od Strane koja predsjedava. Nacrt zapisnika će biti dostavljen Komisiji na odobravanje. Nakon odobravanja, Zapisnik će biti potpisan od strane predsjedavajućeg i njegovog/njenog partnera sa druge Strane i originalni primjerak će biti dostavljen svakoj Strani.

Član 9

Odluke i preporuke

Komisija će, za potrebe ostvarenja ciljeva ovog Sporazuma, biti ovlaštena da donosi odluke i/ili preporuke u slučajevima koji su predviđeni Sporazumom o slobodnoj trgovini.

Donešene odluke će biti obavezujuće za Strane. Strane će preduzeti neophodne mjere za sprovođenje donešenih odluka.

Komisija će usvajati odluke i preporuke zajedničkim dogovorom Strana.

U periodu između sastanaka, Komisija može usvajati odluke i/ili preporuke pisanom procedurom, ukoliko su obje Strane saglasne.

Odluke i preporuke Komisije, u smislu člana 28 Sporazuma o slobodnoj trgovini nosiće naziv "Odluka" i "Preporuka" sa rednim brojem, danom usvajanja i opisom predmeta. Odluke i preporuke će biti potpisane od strane predsjedavajućeg i njegovog/njenog partnera i prosljeđene sekretarijatu.

Član 10

Podkomiteti i radne grupe

Komisija može odlučiti da formira stalne i/ili privremene podkomitete ili radne grupe u skladu sa članom 29 stav 5 Sporazuma o slobodnoj trgovini.

Obim i uslovi njihovih aktivnosti, kao i njihov mandat, će biti određeni od strane Komisije. Podkomiteti i radne grupe će jedino biti odgovorni Komisiji.

Komisija može odlučiti da ukine bilo koji postojeći podkomitet ili radnu grupu, propiše ili promijeni njihove projektne zadatke ili formira buduću podkomitet ili radnu grupu za pomoć u obavljanju njihovih dužnosti.

Član 11

Troškovi

Svaka Strana će snositi troškove u vezi sa svojim učešćem na sastancima Komisije, i podkomiteta i radnih grupa navedenih u članu 10, uzimajući u obzir osoblje, putne i stvarne troškove, poštanske i telekomunikacione troškove i, kada je neophodno, troškove u vezi sa tumačenjem i prevođenjem na crnogorski i turski jezik. Troškove u vezi sa materijalima za organizaciju sastanka će snositi Strana koja je domaćin sastanka.

Član 12

Stupanje na snagu

Pravilnik o radu stupa na snagu danom potpisivanja.

SAGLASNI SA GORE NAVEDENIM, dolje potpisani punomoćnici, propisno ovlašćeni, su potpisali Pravilnik o radu.

Sačinjeno u Podgorici, 1. aprila 2013.godine, u dva originala na engleskom jeziku, oba teksta jednako autentična.

Za crnogorsku stranu Komisije:
Komisije:

Goran Šćepanović

*Pomoćnik ministra za multirnalnu i
regionalnu trgovinsku saradnju i
ekonomske odnose sa inostranstvom,
Ministarstvo ekonomije*

Za tursku stranu

Veysel PARLAK

*Pomoćnik generalnog
direktora za evropske poslove,
Ministarstvo ekonomije*

PRELIMINARNA LIST ZAHTJEVA REPUBLIKE TURSKE	
Tarif.br	Naimenovanje
040690	Sir, ostali
0805	Agrumi, svježi ili suvi
1704	Proizvodi od šećera (uključujući bijelu čokoladu), bez kakaa
1806	Čokolada i ostali prehrambeni proizvodi koji sadrže kakao
1902	Tjestenina i kus kus
1904	Žitarice i proizvodi od žitarica
1905	Hleb, biskviti, oblande, kolači i peciva
2009	Voćni sokovi i sokovi od povrća, nefermentisani
2106	Prehrambeni proizvodi, ostali